

FACTSHEET VONDELINGENLUIKJE

Het Vondelingenluikje en andere vormen van anonieme afstand in relatie tot het Recht van het kind op informatie over zijn afstamming.

Dat een kind recht heeft op afstammingsinformatie is juridisch zowel nationaal als internationaal erkend. Nationaal door een arrest van de Hoge Raad (Valkenhorst arrest) en internationaal onder ander op grond van art. 8 EVRM en de artikelen 7 en 8 van Verdrag inzake de Rechten van het kind. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat dit recht niet in alle gevallen wordt gezien als een absoluut recht, d.w.z. dat het altijd en onder alle omstandigheden geldend gemaakt kan worden. Er blijft ruimte voor een belangenafweging. Hierna zal wat dieper worden ingegaan op twee situaties waarin het recht van het kind niet of nauwelijks wordt meegewogen.

Het vondelingenluikje

In het licht van het recht van het kind op afstammingsinformatie dient het vondelingenluikje te worden afgewezen. Maar niet alleen om die reden. Immers het vondelingenluikje maakt geboortes zonder medische en persoonlijke begeleiding mogelijk, hetgeen noch in het belang van de moeder noch van het kind is. Een moeder die haar kind te vondeling legt verkeert in (uiterste) nood .

De redenen van de moeder om een kind te vondeling te leggen betreffen niet alleen de wens om de geboorte te verbergen, maar ook de psychische en relationele problemen (de zwangerschap ontkennen of geheim houden, grote ellende, emotioneel misbruik, sociaal isolement, schuldgevoelens, het ontbreken van een emotionele binding met het kind, verwarring, paniek en psychiatrische problemen) die haar er van weerhouden om een rationele oplossing te zoeken en zich voor hulp tot de autoriteiten te wenden. Ook garandeert het bestaan van het babyluikje niet dat er daardoor minder kinderen te vondeling worden gelegd en dat het inderdaad door moeders wordt gebruikt die zich in een uitzichtloze situatie bevinden. Het luikje zou misbruik in de hand kunnen werken en biedt op zich geen oplossing voor de noodsituatie waarin de moeder zich bevindt.

De hulp moet zich veeleer richten op het oplossen van conflicten; vrouwen moeten niet alleen gelaten worden met hun probleem en daarbij moet rekening gehouden worden met de rechten en perspectieven van het kind.

Safe Havens (anonieme geboorte in kraamkliniek)

Ook de legalisering van anonieme geboortes in ziekenhuizen (Safe Havens) moet in dit verband kritisch worden bekeken. Weliswaar krijgen vrouwen hierbij de noodzakelijke hulp en verzorging ten tijde van de bevalling zelf maar meer ook niet.

Ook hier rijst de vraag of hiermede het te vondeling leggen of het doden van kinderen kan worden voorkomen. Bovendien worden moeders door dit soort instellingen ontmoedigd om zich te wenden tot gezinsgerichte hulpverlening of om hun kind ter adoptie af te staan en daarbij de beschikking te krijgen over voorlichting, psychosociale ondersteuning en een bezinningsperiode als onderdeel van de procedure voor het officieel afstaan van het kind.

Anonimiteit op zich is niet geschikt als hulpmaatregel

Daardoor blijven vrouwen er alleen voorstaan en wordt er te weinig rekening gehouden met het feit dat het vaak niet de vrouwen zijn die het kind afwijzen, maar hun sociale omgeving. De anonieme geboorte is in tegenspraak met het recht van het kind op informatie over zijn afstamming (art. 8 EVRM, art. 7 en 8 Verdrag inzake de rechten van het kind). Moeten elementaire persoonlijkheidsrechten van het kind wijken voor het argument van het redden van levens in het algemeen? Zo dit argument al valide zou zijn, hetgeen niet is aangetoond. Immers ook na het instellen van het babyluikje en de Safe Havens worden er in de betreffende landen kinderen te vondeling gelegd. De instelling van het luikje of de Safe Havens heeft geen of nauwelijks effect op de aantallen vondelingen. De nationale rechtsorde moet daarom het principiële recht van het kind dat zijn moeder haar identiteit mededeelt, garanderen. Bij een anonieme geboorte wordt ook geen rekening gehouden met de eventuele relatie met de vader. Van zijn kant zou hij door gebrek aan informatie dan ook geen mogelijkheid meer hebben om contact te leggen met het kind.

Een anonieme geboorte kan alleen worden gerechtvaardigd in de situatie waar het recht van het kind op leven en lichamelijke ongedeerdheid zwaarder weegt dan het recht van het kind op informatie over zijn afstamming en waar de noodsituatie van de vrouw niet op een nadere manier kan worden opgelost.

Als een vrouw anonimiteit als de enige uitweg ziet uit haar noodsituatie dan moet zij er op gewezen worden van welk belang het voor een kind is om later informatie over zijn afkomst en met name zijn moeder te hebben. Daarom moet er ook in die situatie op worden aangedrongen dat de moeder informatie achter laat voor het kind. Ook moeten de vroedvrouw en de behandelende artsen een dossier samen stellen met alle informatie over het kind en er voor zorgen dat deze informatie zorgvuldig wordt gearchiveerd. In dit dossier moeten ook relevante medische gegevens worden vastgelegd zoals erfelijke ziektes of erfelijke belastbaarheid voor bepaalde ziektes.

Gaat er van de instelling van babyluikjes en anonieme bevallingsklinieken ook geen verkeerd signaal uit naar jonge mensen dat zij als biologische ouders hun ouderlijke verantwoordelijkheid niet hoeven na te komen door hen een weg te bieden 'makkelijk' van hun kinderen af te komen?

Het gegeven dat er niets bekend is omtrent hun geboorte of hun moeder is voor veel kinderen vroeg of laat traumatisch. Ook de adoptieouders van deze kinderen worden hiermede extra zwaar belast want zij krijgen hier uiteraard ook mee te maken als hun kind op zoek gaat naar zijn identiteit en te horen krijgt dat zijn (biologische) ouder(s) hem zomaar heeft (hebben) achtergelaten.

Ergo de oplossing moet niet gezocht worden in de anonimiteit, maar in de erkenning van het feit dat veel zwangere vrouwen in grote nood verkeren en hulp nodig hebben. Dit moet resulteren in een uitbreiding van de hulpverlening tijdens de zwangerschap maar ook tijdens en na de geboorte van het kind. De zwangere vrouwen moeten in hun noodsituatie serieus genomen worden en worden bijgestaan door laagdrempelige hulpverlening. Er is een actief beleid van algemene voorlichting en preventie nodig gericht op de erkenning van de problemen van zwangere vrouwen in moeilijkheden.

Babyluikjes en anonieme kraamklinieken ondermijnen niet alleen de rechten van het kind, de moeder en de vader maar ook van de hulpverlening die ten behoeve van vrouwen en/of gezinnen in moeilijkheden is ontwikkeld in het kader van een totaalbeeld voor het welzijn van het kind.

's-Hertogenbosch, mr. Hans van Hooff